

OPONENTSKÝ POSUDEK

Téma disertační práce:

VOJENSKÁ DUCHOVNÍ SLUŽBA V ČESKOSLOVENSKÉ ARMÁDĚ V LETECH 1918-1938 se zvláštním přihlédnutím k římskokatolické církvi

Autor: Mgr. et Mgr. Jiří Ignác Laňka

Oponent: prof. PhDr. František Hanzlík, CSc.

Po roce 1989 byla po více než 40 letech postupně obnovována duchovní služba v tehdy ještě československé federální armádě. Stalo se tak za situace, kdy složitý vnitropolitický vývoj směřoval k rozdělení Československa na dva samostatné státy Českou republiku a Slovenskou republiku od 1. ledna 1993. Teprve po vzniku Armády České republiky jsou vytvářeny podmínky pro vznik a plnohodnotné působení duchovní služby. V současné době je duchovní služba v armádě její nedílnou a velmi váženou součástí. Vojenští duchovní se účastní spolu s vojáky také všech zahraničních misí. Do současné doby nebyla zpracována podrobná historie duchovní služby v armádě od vzniku republiky v roce 1918 do roku 1939, kdy došlo k rozpuštění armády v důsledku nacistické okupace. Pouze dílčí informace o duchovní službě předmnichovské armády obsahují publikace zpracované k různým výročím armády. Zvolené téma disertační práce Mgr. J. I. Laňky považuji proto za aktuální a potřebné.

Přesto, že název disertační práce zní: „*Vojenská duchovní služba v československé armádě v letech 1918-1938*“, vyplývá již z jejího obsahu, který je uveden na s. 4-6, že se autor zabýval širšími souvislostmi tématu v dlouhém časovém úseku. V první části práce *Historické kořeny armádní duchovní služby* (s. 15-36) ukazuje souvislosti vzniku a působení armádní duchovní služby od poloviny 17. století do vzniku Československa v roce 1918. V páté a šesté kapitole, *(Životopisy vojenských duchovních a Životní příběh*

generála Jaroslava Janáka na s. 79-217) které z hlediska rozsahu tvoří převážnou část dizertace, se zabývá obdobím, které končí po únorovém puči v Československu v roce 1948. Obsah dizertace ve výše uvedeném přesahuje časově stanový rozsah práce. Tuto skutečnost nepovažuji za chybu vzhledem k tomu, že tato část dizertace přináší fakta a informace umožňující komplexní pohled na duchovní službu v armádě v době předmnichovské republiky. Obsah práce je dle mého názoru zbytečně podrobný. Některé dílčí podkapitoly mají pouze několik řádků, např. na s. 55 – tři podkapitoly, na s. 52 a 53 dvě podkapitoly, na s. 201 tři podkapitoly, přičemž jedna 6. 2. 2. 5 má pouze 4. řádky.

Strukturu práce považuji za netradiční z hlediska členění i z hlediska řešených obsahových otázek v jednotlivých kapitolách. V první čtyři kapitoly obsahují chronologicky vývoj duchovní služby v různých obdobích. Pátá kapitola je věnována životním osudům vojenských duchovních. Pozitivní je, že se autor nevyhýbá ani problematickým osobnostem, které měly někdy zcela rozdílné osudy. Různé byly i praktické výsledky jejich působení. Je uveden například životopis generál majora Kišš-Kaliny plný životních zvrátů (duchovní – komunista – velitel – personalista) a jeho osud po roce 1951. Na straně druhé ukazuje Mgr. Laňka životní příběhy postoje a morálku pplk. Josefa Šedy. Životní příběhy výše uvedených ostře kontrastují s životopisem generála Jandáka, který sloužil armádě a vlasti bez ohledu na důsledky, které to pro něj přineslo, a který tvoří obsah následující 6. kapitoly. Na příkladu jeho životních osudů je ukázána i složitost vývoje duchovní služby v armádě až do období po únoru 1948, kdy byla komunistickým režimem zrušena.

Úvod dizertace obsahuje podrobnou a detailní analýzu stávajícího stavu zkoumání předmětné problematiky, odborné literatury a dalších pramenů. Tato část práce dokládá, že dizertant prostudoval a analyzoval enormní množství pramenů, které tvořily podklad

dizertace. Projevilo se to mimo jiné i využitím rozsáhlého odkazového aparátu v následující části práce, který obsahuje více než 1000 odkazů. Zároveň může tato část práce sloužit badatelům a zájemcům o tuto problematiku jako základ pro další zkoumání. Spíše pro informaci lze uvést ještě dvě zajímavé publikace z období předmnichovské republiky, o kterých se autor nezmiňuje, a to: *Idea československého státu* – 611 s. z roku 1936 a *Armáda a národ* – 520 s., vydaná v roce 1938.

V úvodu dizertace si autor stanovil i cíl svého bádání: „...vytvořit *prolegomena k životu a službě vojenských duchovních samostatné první Československé republiky, která mají sloužit jako základ pro práci budoucích badatelů.*“ Podrobné posouzení obsahu a rozsahu jednotlivých kapitol ukazuje, že mezi nimi existuje určitá disproporce, která je dána rozdílným množstvím a kvalitou využitých, ale spíše využitelných pramenů a odborné literatury. To se týká především kapitoly 5. *ŽIVOTOPISY VOJENSKÝCH DUCHOVNÍCH.*

Z hlediska celkového hodnocení dizertační práce Mgr. J. I. Laňky lze konstatovat, že se mu stanovený cíl práce podařilo beze zbytku naplnit. Práce přináší mnohé, dosud převážně nepublikované poznatky vzniku a působení duchovní služby v armádě předmnichovské republiky, a také o životních osudech osobností, které stály v čele duchovní služby v armádní hierarchii v letech 1918–1938. Zajímavé a málo známé poznatky o službě vojenských duchovních ve vojenských věznicích a o jejich službě při výkonu trestu smrti obsahuje kapitola 4. *ÚKOLY VOJENSKÝCH DUCHOVNÍCH VE SPECIFICKÝCH PODMÍNKÁCH.* Obsah předložené dizertační práce tak umožňuje zájemcům z řad odborné komunity i veřejnosti rozšířit sumu poznatků o uvedené problematice.

Také po formální stránce splňuje dizertační práce stanovená kritéria. Drobné nedostatky vyskytující se v práci (některé zkratky uvedené v textu nejsou v seznamu

zkratk např. OSB, OSA, O.Cr, KČST, dále překlepy v minimálním množství) nesnižují její celkovou úroveň. V případě uvádění služebních předpisů, směrnic atd. v odkazovém aparátu doporučuji autorovi uvádět i archív, kde jsou uloženy přesto, že je uveden rok vydání i vydavatel. Vojenské služební předpisy převážně nejsou uloženy v knihovnách a běžně přístupné.

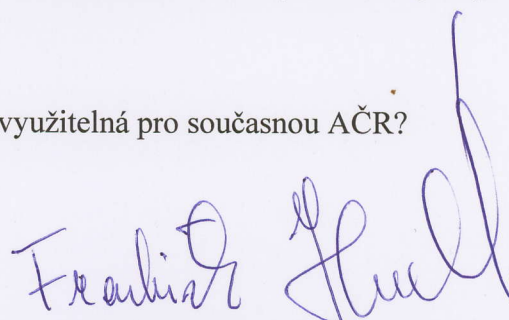
Na základě výše uvedeného je možno konstatovat, že Mgr. Laňka prokázal schopnost vědecky pracovat, analyzovat dostupné prameny, odbornou literaturu i jiné zdroje informací a na základě toho formulovat dílčí i celkové závěry z analýzy vyplývající. Prokázal rovněž velmi dobrou znalost literatury i jiných pramenů vztahujících se k uvedené problematice. Dle mého názoru předložená disertační práce svým obsahem a rozsahem překračuje podmínky stanovené pro tento typ prací.

Na základě celkového posouzení obsahu a rozsahu disertační práce Mgr. Jiřího Ignáce Laňky **doporučuji** práci obhajobě.

Při obhajobě doporučuji položit následující otázky:

1. K jakým změnám docházelo v duchovní službě v letech 1918-1938 (struktura, počty, zastoupení církvi) a co bylo jejich důvodem?
2. V čem je podle Vašeho názoru dizertační práce využitelná pro současnou AČR?

V Brně 5. června 2017

prof. PhDr. František Hanzlík, CSc.

Univerzita obrany Brno